

IRAK

İKLİMLENDİRME SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: 25.11.2025

Bağdat Ticaret Müşavirliği

1. Ülke Pazarında İklimlendirme Sektörü

1.1 Üretim

Irak ekonomisi petrol gelirlerine dayalı bir ekonomi olup, petrol dışındaki alanlarda üretim kapasitesi oldukça sınırlıdır. Petrol dışı sektörlerde geçmişten bu yana devlet şirketlerinin ağırlığı olmuştur. Bununla birlikte son yıllarda devletin özel sektörü geliştirme ve petrol dışı alanlarda ekonomiyi çeşitlendirme hedefleri bulunmaktadır. Bu çerçevede Irak Merkezi Hükümeti (IMH) tarafından iklimlendirme sektöründe de yatırımların ve üretimin artmasına yönelik politikalar izlenmektedir.

Genel itibarıyla, iklimlendirme sektöründe yerel üretim kapasitesi oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Pazar arzının ağırlıklı kısmı ithalatla karşılanmaktadır. Irak'ta bu sektörde öne çıkan yerel proje; ülkenin sıcak iklimi için tasarlanmış ve konut/ticari amaçlı klimalar ile diğer ev aletleri üreten Kerbela vilayetindeki “Al-Warith” fabrikasıdır. Kamuoyuna yapılan açıklamalarda, fabrikanın Irak'ın klima üretiminde türünün ilk örneği olarak sunulmakta ve ithalat ikamesinin yanı sıra iklime uygun tasarımlara yönelik stratejik bir adım olduğu belirtilmektedir.

Irak Sanayi ve Madenler Bakanlığı uhdesinde faaliyet gösteren Devlet Şirketleri sektöre ilişkin planlama yapmakta ve konuya ilişkin Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliği ile eşgüdüm içerisinde hareket etmektedir.

Ülkenin artan nüfusu ve küresel ısınmayla birlikte yükselen sıcaklıklar, iklimlendirme sektöründe tüketici talebini arttırmakta ve artan tüketici talebi, yerli üretimin yetersiz kaldığı noktada ithal ürünlere yönelimi beraberinde getirmektedir. Diğer taraftan, Irak'ta kısa ve orta vadede, yerli üretimin korunması ve desteklenmesinin yanında, uluslararası şirketlerle ortak girişimlerin ve doğrudan yabancı yatırımların özendirilmeye devam edeceği öngörülmektedir. Yatırım mevzuatı ve fikri mülkiyet hususlarında reformlar hızlandığı ölçüde yabancı yatırımların artabileceği değerlendirilmektedir.

1.2 Üretici Fiyatları

İç piyasada iklimlendirme sektörüne ilişkin üretim sınırlı olduğundan ortalama üretici fiyatlarına dair güncel resmi bir veri bulunmamaktadır. Sektörün büyük oranda ithalata dayanması nedeniyle, pazardaki fiyat seviyeleri de çoğunlukla ithal ürünlerin maliyet ve fiyatlarına göre şekillenmektedir.

Sınırlı seviyede üretim kapasitesine sahip yerli üreticilerin ölçek ekonomilerinin olmayışı ve hammadde maliyetlerinin yüksek oluşu, yerli üreticilerin fiyatlarını rekabetçi olmaktan uzaklaştırabilmektedir. Birçok hammadde ve yarı mamulün Irak'ta üretilmeyip ithal edilmesi, üretim maliyetlerini artıran faktörler arasında yer almaktadır.

Diğer taraftan, kapasite (tonaj), inverter ve inverter olmayan modeller, marka, garanti ve kurulum/satış sonrası destek gibi faktörler nedeniyle satışa sunulan ürünler arasında fiyat farklılıkları bulunmaktadır.

Sonuç olarak; pazarda ithal ürünler, aynı segmentteki yerli ürünlere kıyasla daha hesaplı bulunmakta ve tüketiciler fiyat-performans açısından çoğu zaman ithal ürünleri tercih etmektedir.

1.3 Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Derneklerine İlişkin Bilgiler

Irak'ta iklimlendirme imalatı alanında faaliyet gösteren yerli firmaların sayısı oldukça azdır ve sektörde küresel çapta büyük ölçekli üretici bulunmamaktadır. Bağdat, Erbil ve Musul gibi vilayetlerde klima tamiri ve bakımı konusunda faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli atölyeler bulunmaktadır.

İklimlendirme sektörüne ilişkin mesleki örgütlenme bağlamında Irak'ta müstakil bir dernek veya birlik bulunmamaktadır. Sektörde faaliyet gösteren firmalar diğer imalat sanayi kollarındaki firmalar gibi ticaret odaları ve sanayi odaları çatısı altında temsil edilmektedir. IMH'ye bağlı illerdeki sanayi odaları, Irak Sanayi Federasyonu'nu oluşturmakta ve tüm imalat sektörlerinin temsilcileri Federasyon çatısı altında faaliyetlerini yürütmektedir. Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) bünyesindeki illerde ise ayrı ticaret ve sanayi odaları mevcut olup, bölgedeki imalatçıları temsil etmektedir.

Irak'ta iklimlendirme sektörüne ilişkin Devlet Şirketi, Irak Sanayi Federasyonu ve üretici firmaya ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Genel Elektrik ve Elektronik Endüstrileri Şirketi (GEEM / Al-Waziriyah, Bağdat)

Irak Sanayi ve Madenler Bakanlığı'na bağlı Genel Elektrik ve Elektronik Endüstrileri Şirketi (GEEM), elektrikli ev aletleri ve klima sistemleri alanında önde gelen bir Devlet kuruluşudur. 1970'lerde kurulan ve merkezi Bağdat'ın Al-Waziriyah semtinde bulunan şirket, kamu ve özel sektör için muhtelif ev aletleri, soğutma üniteleri ve elektronik ürünler üretmektedir. GEEM, yerel olarak üretilen, güvenilir ve uygun maliyetli çözümler sunarak ulusal sanayiye desteklemede önemli bir rol oynamaktadır.

Irak Sanayi Federasyonu (IFI)

Irak Sanayi Federasyonu, 1956 yılında kurulan bağımsız bir mesleki, kalkınma ve ekonomi örgütüdür ve bu özelliğiyle özel sanayi sektörünü temsil eden en eski kuruluşlardan biridir. Federasyon, 1956 tarihli ve 35 sayılı Kanun ile yönetilmiş olup, bu Kanun birçok değişikliğe uğramıştır; sonuncusu halen yürürlükte olan 2002 tarihli ve 34 sayılı Kanundur.

Federasyon, özel, karma ve kooperatif sektörlerindeki endüstriyel faaliyetleri geliştirmeyi ve düzenlemeyi amaçlamaktadır. Merkezi Bağdat'ta olup, tüm Irak Valiliklerinde ofisleri ve şubeleri bulunmaktadır. Federasyon, tüm teknik, idari ve mali faaliyetlerini denetleyen ve yukarıda belirtilen kanunda belirtilen hedeflere ulaşmak için Federasyonun genel politikasını belirlemek ve uygulamaktan sorumlu bir Yönetim Kurulu tarafından yönetilmektedir.¹

¹ <https://www.ifi-iraq.com/>

İmam Hüseyin Türbesi'nin yatırım koluna bağlı yerli bir marka olup, "Warh" klima ürün serisini ve HVAC'ı tanıtarak yerel üretim ve montaj yapmaktadır. Şirketin www.alwarh.com adresli internet adresinde klima ürünlerinin tanıtımını ve teknik etkinliklere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1.4 Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgiler

Irak iklimlendirme sektöründe perakende ve toptan satışlara dair resmi ve kapsamlı veriler bulunmamaktadır. Bununla birlikte pazar dinamikleri incelendiğinde, Irak'ta satılan ürünlerin büyük kısmının ithal ürünlerden oluştuğu görülmektedir.

Irak'ta klima perakende pazarı aktif ve büyüme eğilimindedir. Perakende satış tarafında, ülkede çok sayıda klima mağazası ve showroom bulunmaktadır. Bağdat, Erbil, Basra, Musul gibi büyük vilayetlerde ithal ürün satan mağazalar yaygındır. Örneğin, Irak'ın önde gelen bir beyaz eşya perakendecisi klima listesinde 1 tonluk taşınabilir R410 ünitenin fiyatı yaklaşık 430.000 Irak Dinari olarak belirtilmiştir.

Perakende satış yapan firmalar çeşitli modeller listelemektedir. Bunlar; split, pencere tipi, taşınabilir üniteler, inverter/inverter olmayandır. Örneğin, aynı perakendeci 1,5 tonluk duvara monte split inverter ünitesini yaklaşık 735.000 Irak Dinari fiyat ile satışa sunmaktadır.

Çevrimiçi pazar yerleri ise; birçok klima ünitesinin pazarlamasını yaparak satış gerçekleştirmektedir. İnternet erişiminin yaygınlaşmasıyla birlikte bazı satıcılar çevrimiçi kataloglar üzerinden sipariş almaya ve ülke içinde teslimat yapmaya yönelmiştir.

İklimlendirme sektöründe ithalatın ağırlıklı olduğu göz önüne alındığında, Irak'taki toptan satış ve dağıtım ağları, yetkili distribütörler ve yerel bayilerin uluslararası markaları nihai kullanıcılara ve tüketicilere ulaştırdığı görülmektedir.

Bir pazar araştırmasına göre, Irak klima pazarının 2025-2030 döneminde altyapı ve konut genişlemesi ile bağlantılı perakende/toptan satış segmentinde % 4 ila 5 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Perakende satışların büyümesini sağlayan faktörler arasında Irak'ın hızla artan nüfusu² ve klima cihazlarını neredeyse vazgeçilmez bir ev aleti haline getiren sıcak ve kurak iklim sayılabilir.

² Irak Planlama Bakanlığı 20-21 Kasım 2024 tarihlerinde Irak genelinde yapılan nüfus sayımı sonuçlarını 46.1 milyon olarak açıklamıştır.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1. İklimlendirme Sektöründe Irak'ın En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği ilk 10 Ülke

Irak, 2024 yılında 1.1 milyar dolarlık klima ürünü (**GTİP 8415**) ithalatı gerçekleştirmiştir. Klima ithalatının ağırlıklı kısmının Çin'den yapıldığı; ülkemizin 12.1 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirerek 4'üncü sırada yer aldığı görülmektedir.

	Ülke Adı	İthalat Değeri 2024 / (000.\$)
1	Çin	1.016.080
2	Tayland	23.588
3	Kore	17.119
4	Türkiye	12.151
5	Suudi Arabistan	84.48
6	Tayvan	37.37
7	Belçika	24.03
8	İtalya	22.74
9	Hindistan	20.16
10	Almanya	15.55
	<u>2024 İthalat Toplamı</u>	<u>1.135.730</u>

Kaynak: Trademap, mirror data, GTİP: 8415 Air conditioning machines

Yukarıdaki tablo, ülkemizden Irak'a ihraç edilen yalnızca klima ürününe (**GTİP 8415**) ilişkin veriyi göstermektedir. İklimlendirme Sanayi İhracatçıları Birliği (İSİB) tarafından açıklanan sektör verileri³ incelendiğinde ise, iklimlendirme sektöründe;

Isıtma Sistem ve Elemanları: Brülörler ve Aksam-Parçaları, Kazanlar-Kombiler ve Aksam-Parçaları, Radyatörler ve Aksam-Parçaları, Su Isıtıcıları-Eşanjörler ve Aksam-Parçaları, Kurutucular ve Aksam-Parçaları, Elektrikli, Elektriksiz Isıtıcılar-Sobalar ve Aksam-Parçaları ve Diğerleri

Soğutma Sistem ve Elemanları: Soğutucu Akışkanlar, Soğutmalı Kabinler-Derin Dondurucular, Soğutma Grupları, Soğutma Kuleleri, Eşanjörler ve Aksam-Parçaları

Klima Sistem ve Elemanları: Klima Cihazları ve Aksam-Parçaları, Kompresörler ve Diğerleri

Tesisat Sistem ve Elemanları: Plastik Borular ve Bağlantı Parçaları, Metal Borular ve Bağlantı Parçaları, Vanalar, Pompalar ve Aksam-Parçaları, Filtreler, Ölçüm Cihazları ve Göstergeler, Diğerleri

Havalandırma Sistem ve Elemanları: Fanlar-Hava Perdeleri-Vantilatörler-Aspiratörler ve Aksam Parçaları, Hava Temizleyici Cihazlar-Filtreler ve Aksam Parçaları, Klima Santralleri, Rooftop, Fancoiller, Hava Kanalları-Körükler-Bağlantı Elemanları

³ İSİB İklimlendirme Sektörü İhracat Rakamları, 17.01.2025, <https://isib.org.tr/aylik-ihracat-verileri/>

Yalıtım Malzemeleri: Muhtelif Yalıtım Malzemeleri

olmak üzere toplam altı ana başlık altında muhtelif GTİP numaralı malın ihraç edildiği görülmektedir.

Bu kapsamda, söz konusu başlıklar altında sıralanan mallara ilişkin ülkemizde açıklanan ihracat verileri incelendiğinde; 2024 yılında Irak’a toplam 265 milyon dolar ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir.

2.2. Irak’ın İhracatı

Irak, petrol ürünleri haricinde ithalata dayalı bir ekonomidir. Trademap verileri incelendiğinde; iklimlendirme sektöründe ihracatın olmadığı görülmektedir.

2.3. İklimlendirme Sektöründe Irak’ın En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler

Irak’ın klima sektöründe (GTİP 8415) en fazla ithalat yaptığı ürünlere ilişkin tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	İthalat Değeri 2024 / (000.\$)
841510	Pencereye, duvara, tavana veya zemine sabitlenmek üzere tasarlanmış, bağımsız klima makineleri	978,508
841590	Motorla çalışan bir fan ve değiştirme elemanlarından oluşan klima makinelerinin parçaları	106.290
841581	Soğutma ünitesi ve tersine çevirme valfi içeren klima makineleri	31.150
841582	Soğutma ünitesi içeren ancak ters çevirme valfi bulunmayan klima makineleri	10.057
841583	Motorla çalışan bir fan içeren, soğutma sistemi içermeyen klima makineleri	6.739
841520	Motorlu taşıtlarda insanlar için kullanılan türden klima makineleri	2.990

Kaynak: Trademap, mirror data, GTİP: 8415 Air conditioning machines

3. İklimlendirme Sektöründe Ülkemizden Irak’a İhracat

3.1. İklimlendirme Sektöründe Ülkemizden Irak’a İhracat (\$ Değeri)

Bakanlığımız ve İklimlendirme Sanayi İhracatçıları Birliği (İSİB) tarafından açıklanan sektör verileri⁴ incelendiğinde Irak’a gerçekleştirilen ihracata ilişkin aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

İklimlendirme Sektörü Alt Başlıkları	2023	2024
Soğutma Sistem ve Elemanları	30 Milyon Dolar	43 Milyon Dolar
Tesisat Sistem ve Elemanları	180 Milyon Dolar	176 Milyon Dolar
Havalandırma Sistem ve Elemanları	25 Milyon Dolar	21 Milyon Dolar
Yalıtım Malzemeleri	5.7 Milyon Dolar	7.8 Milyon Dolar

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1. Hedef Bölgeler/Şehirler

Irak’ta 20-21 Kasım 2024 tarihlerinde uzun yıllar sonra ilk resmi nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. Irak Planlama Bakanlığı tarafından yapılan resmi açıklamada, ülke nüfusunun 46.1 milyon kişiye ulaştığı görülmüştür. 5 yaş altı nüfusun %11,2; 5-14 yaş arası nüfusun %24.7; 15-64 arası nüfusun %60.4 ve 65 yaş üstü nüfusun %3.7 olduğu görülmüştür.

Irak’ta son yıllarda gelişen güvenlik koşulları ve sağlanan istikrar ile başta konut sektörü olmak üzere alt yapı ve üst yapı alanında yapılan yatırımlar ülkenin her bölgesinde hız kazanmıştır. Irak’ın muhtelif vilayetlerinde yeni alışveriş merkezi ve iş merkezleri ile büyük konut projelerinin hızla hayata geçirilmesinin, iklimlendirme sektöründe talebin artmasına neden olacağı değerlendirilmektedir.

Irak’ta iklimlendirme sektörü açısından en önemli pazar, başkent Bağdat’tır. Nüfus yoğunluğu ve konut ve iş merkezi projelerinin çokluğu, şehirde iklimlendirme ürünlerine yönelik talebi yüksek seviyede tutmaktadır. Bağdat, perakende satış ve ithal ürünler için cazip bir merkez olmakla birlikte, rekabetin de oldukça yoğun olduğu bir pazardır.

Sektör açısından bir diğer önemli pazar ise IKBY bölgesinde yer alan Erbil vilayetidir. Siyasi istikrar ve yabancı yatırım dostu yapısı, tüm iklimlendirme ürünleri için önemli fırsatlar sunmaktadır; oteller ile konut ve ofis projeleri, bu alanda talebi artırmaktadır.

Irak’ın güneyinde yer alan Basra vilayeti, yüksek alım gücü ve limana yakınlığı sayesinde ithal iklimlendirme ürünleri için stratejik bir noktadır, ancak sıcak iklim ve lojistik koşullar özel önlemler gerektirebilir.

⁴ İSİB İklimlendirme Sektörü İhracat Rakamları, 17.01.2025, <https://isib.org.tr/aylik-ihracat-verileri/>

Ülkemize yakın konumu ve lojistik altyapısı da dikkate alındığında; Musul vilayeti iklimlendirme sektörü için önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Musul vilayeti diğer büyük pazarlara erişim avantajı sağlayarak montaj, toptan satış ve üretim merkezleri için uygun bir alternatif sunmaktadır.

4.2. Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Irak ekonomisi geleneksel olarak kamu ağırlıklı bir ekonomidir. Petrol dışı üretim oldukça sınırlı olup, geçmişte belli başlı kamu şirketleri eliyle gerçekleştirilmiştir. Günümüzde özel sektörün ve yerli üretimin gelişmesi özendirilmekte, Ulusal Yatırım Komisyonu eliyle yerli ve yabancı yatırımlara yönelik teşvik mekanizmaları devreye alınmaktadır.

Irak yabancı yatırım mevzuatı, doğrudan yabancı yatırımlar açısından halihazırda yeterli derecede etkin değildir. IMH bölgesinde kurulacak şirketlerde yabancıların pay sahipliğine getirilen kısıtlamalar, yatırım mevzuatının uluslararası normlara uyumsuzluğu, yabancıların mülk edinmemesi gibi temel kısıtlamalar varlığını sürdürmektedir.

Diğer taraftan, uluslararası şirketler şube açmak suretiyle ticari faaliyetlerde bulunabilmektedir. Yatırım ve şirket kuruluş süreçleri ile ilgili Ticaret Bakanlığı internet sitesindeki Pazar Bilgileri Notundan istifade edilmesi mümkündür: (<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/irak/pazar-bilgileri>)

Genel itibariyle, iklimlendirme sektöründe yerel üretim kapasitesi oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Pazar arzının ağırlıklı kısmı ithalatla karşılanmaktadır. Irak'ta bu sektörde üretim açısından öne çıkan tesis, Kerbela vilayetindeki “Al-Warith” fabrikasıdır. Kamuoyuna yapılan açıklamalarda, fabrikanın Irak'ın klima üretiminde türünün ilk örneği olarak sunulmakta ve ithalat ikamesinin yanısıra iklime uygun tasarımlara yönelik stratejik bir adım olduğu belirtilmektedir.

Irak'ta pazarda faaliyet gösteren başlıca iklimlendirme sektörü firmaları şunlardır:

Al-Taqeef: İklimlendirme alanında büyük ithalatçı firmalardan biridir. Bağdat merkezli olup, Erbil ve Basra'da şubeleri bulunmaktadır. <https://taqeef.iq/>

GE Appliances Iraq: Bağdat merkezli bir şirket olup, iklimlendirme alanında üretim yapan Amerika menşeli Ge Appliances'in distribütörüdür.
https://www.facebook.com/GEAppliancesIraq/?locale=ar_AR

Wadi Rawashed: Wadi Al-Rawashed yetkili temsilcisidir. Elektrikli ev aletleri özellikle klima ticareti yapan Irak'ın güvenilir şirketlerinden biridir.
https://www.facebook.com/fawzco/?locale=ar_AR

Balsan: Bağdat merkezli olup Bağdat'ta iki, Erbil'de bir şubesi bulunmaktadır Al-Balsan Trading Company, Irak pazarında yüksek performanslı klima ve ev aletlerinin ithalatı ve dağıtım konusunda uzmanlaşmış bir şirkettir. <https://al-balsan.com/>

Al Ardh Al Salba: Necef merkezli Bağdat'a şubesi bulunan iklimlendirme alanında faaliyet gösteren büyük firmalardan biridir. Firma ayrıca "Gree" marka klima ürünlerinin Irak'taki tek distribütörüdür. <https://alardhalsalba.com/ar/>

Al-Jabery: Al-Jabri Industrial Company, Basra merkezli, yüksek kaliteli ısıtıcıların üretiminde uzmanlaşmış bir Irak şirkettir. Güvenilir performans ve sofistike tasarıma sahip ürünleri rekabetçi fiyatlarla sunmaktadır. https://www.facebook.com/aljabery.co/?locale=ar_AR

Al-Hafidh: Irak genelinde ev aletleri, beyaz eşya ve klima alanında en büyük ithalatçıların arasında yer almaktadır. Firma merkezi Bağdat-Karrada'dır.
https://alhafidh.com/?srsltid=AfmBOopVgUMrAz5lP1HIq1QWiOYBCs2uZt_kdlPb3UQEbFhvGhcbSU

Al-Rayan: En büyük ithalatçı firmalardan biridir. Bağdat-Karrada semtinde mağazası bulunan firma aynı zamanda e-ticaret yaparak en büyük ticaret platformuna da sahipti. <https://elryan.com>

4.2.1. İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

	İsim	E-Posta	İnternet Adresi
1	Irak Ticaret Odaları Federasyonu	info@ficc.org.iq	https://ficc.org.iq/
2	Irak Sanayi Federasyonu	fed_ind@yahoo.com	https://www.ifi-iraq.com/
3	Bağdat Ticaret Odası	Baghdad_chamber@yahoo.com ; info@bcc-ig.com	http://www.baghdadchamber.com/
4	Babil Ticaret Odası	babil_cc@yahoo.com	http://babylon-cc.org/
5	Kerbala Ticaret Odası	info@k-coc.org kerbala_chamber_commerce@yahoo.com	http://k-coc.org/
6	Nejef Ticaret Odası	info@najafchamber.com najafchamber@yahoo.com	http://najafchamber.net/
7	Diwaniye Ticaret Odası	tijara_diw@yahoo.com	http://www.diwaniyachamber.com/
8	Vasit Ticaret Odası	alkut_commerce@yahoo.com	https://www.wasitchamber.org/
9	Musenna Ticaret Odası	chambermuthana@gmail.com	https://www.facebook.com/chamberalmuthana/
10	Diyala Ticaret Odası	diyala.chamber@gmail.com	https://www.facebook.com/tijaradiyala/?locale=ar_AR
11	Kerkük Ticaret Odası	kirkukofchamber@yahoo.com	http://www.kirkukchamber.org/
12	Nasiriye Ticaret Odası	nassiriyah_coc@yahoo.com nassiriyahcoc2016@gmail.com	http://nassiriyahcoc.org/
13	Ninova (Musul) Ticaret Odası	mcc19262017@yahoo.com	https://www.facebook.com/profile.php?id=61573947654670
14	Anbar Ticaret Odası	anbarchamber@gmail.com	https://www.facebook.com/cocanbar/
15	Meysan Ticaret Odası	amarahchamber@gmail.com	https://m.facebook.com/profile.php?id=100066359475087
16	Salahaddin Ticaret Odası	tikrit_chm@yahoo.com ehmed_dz44@yahoo.com	https://m.facebook.com/Salahddin-Chamber-Of-Commerce-100064539799925/
17	Basra Ticaret Odası	basrahcommerce@yahoo.com	http://www.bcoc-iraq.com/
18	Erbil Ticaret ve Sanayi Odası	info@erbilchamber.com	https://www.erbilchamber.org
19	Süleymaniye Ticaret ve Sanayi Odası	info@sulcci.com	https://www.sulcci.com/
20	Duhok Ticaret ve Sanayi Odası	info@duhokchamber.com	https://www.facebook.com/profile.php?id=61574258363788
21	Halepçe Ticaret ve Sanayi Odası	info@halabjachamber.com	https://halabjachamber.com/en/

4.2.2. İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

1-<http://www.yellowpages.iq/> adresli internet sitesi, Irak'ta faaliyet gösteren ithalatçı ve alıcı firmalara ilişkin sektörel bazda listeler sunmaktadır.

2-<https://www.go4worldbusiness.com/buyers/iraq/> adresli internet sitesi, Irak'ta büyük hacimli ithalat yapan firmalar ile ithal ettikleri ürün grupları konusunda bilgi sağlamaktadır.

3-<https://daliliraq.com/> adresli internet sitesi ise, Irak'ta faaliyet gösteren yerel firmaların kaydına ulaşmak için bir diğer açık kaynaktır.

4-<https://importer.tradekey.com/iraq/> adresli internet sitesi de Irak'ta farklı sektörlerde faaliyet gösteren ithalatçı ve distribütörlerin yer aldığı bir platformdur.

4.3. İthalatta Zorunlu Belgeler

1. *Gümrük Beyannamesi (Customs Declaration)*: Malın GTIP/HS kodu, değeri, menşei ve miktarı gümrük beyannamesinde gösterilir. Irak gümrüğünde elektronik veya kağıt formda sunulabilir.

2. *Ticari Fatura (Commercial Invoice)*: Malın türünü, miktarını, birim fiyatını ve toplam bedelini göstermeli ve faturada ithalatçı ve ihracatçı bilgileri, teslim şartları yer almalıdır.

3. *Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)*: Malların hangi ülkede üretildiğini gösterir. Türkiye'den gelen ürünlerde onaylı menşe şahadetnamesi kabul edilir.

4. *Çeki Listesi (Packing List)*: Ürünlerin adet, ağırlık, hacim ve paketlenme ayrıntılarını içerir.

5. *Konşimento/Taşıma Belgeleri (Bill of Lading/Airway Bill)*: Denizyolu için BL, havayolu için AWB. Malların taşındığını ve teslim edileceği limanı veya havaalanını gösterir.

6. *İthalat Lisansı (Import License)*: Irak'ta ithalat için çoğu ürün grubu önceden lisans gerektirir.

7. *Sağlık/ Kalite Belgeleri (Certificate of Conformity/Quality Certificate)*: Sevk öncesi incelemeye tabi ürünlerde "Uygunluk Belgesi" (Certificate of Conformity) Bazı ürünlerde ISO, CE veya diğer kalite sertifikaları talep edilebilir.

8. *Sigorta Belgesi (Insurance Certificate)*: Taşımaya ve olası hasara karşı sigorta belgesi talep edilebilmektedir. Irak'ta bazı ürünler için özel izinler veya sertifikalar gerekebilir.

Diğer taraftan, Irak Merkezi Standardizasyon ve Kalite Kontrol Kurumu, 1 Temmuz 2024 tarihinden itibaren ev klimaları da (GTİP: 84158290 ile 84151090) dahil olmak üzere altı ürün grubu için "Irak Kalite" işaretinin alınmasını zorunlu kılmış; ikinci aşamada ise ithalatçı ve üreticilerin tüm elektrikli ürünler ve sigaralar için bir takip sistemi benimsemelerini gerektiren yeni bir direktifi uygulamaya geçirmiştir. Böylece, tüm elektrikli ürünler ve sigaralar için "Irak Kalite" işaretinin alınması 15 Eylül 2025 tarihinden itibaren zorunlu hale getirilmiştir.

4.4. Sevk Öncesi İnceleme

IMH’de kalite altyapısından sorumlu kuruluş Irak Planlama Bakanlığı’na bağlı Merkezi Standardizasyon ve Kalite Kontrol Kurumu’dur. (<http://www.cosqc.gov.iq>). Yerel ürünler ile IMH tarafından gerekli görülen ithal ürünler için Irak standartlarının akreditasyonu, yayımlanması ve gözden geçirilmesi COSCQ tarafından yapılır.

Öte yandan, Irak’ın ithalatı ürün güvenliği tedbirlerinin önemli bir bölümünü Sevk Öncesi İnceleme teşkil etmektedir. Sevk öncesi inceleme, COSQC tarafından yetkilendirilen özel kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Sevk öncesi inceleme, Irak’a mal ihraç etmek isteyen tüm ülkelere uygulanmakta olup ülkemize özel bir uygulama değildir. İnceleme için yetkilendirilen kuruluşlar ise ülkeye göre değişkenlik gösterebilmektedir.

IMH tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar: “Bureau Veritas”, “TUV Austria”, “Applus Norcontrol Slu”, “Sunshine Quality Control”, “Intertek International Limited”, “Lox Quality Control&Tic Quality Control”, “Baltic Control AS”, “TUV Rheinland Middle East” şirketleridir.

Elektrikli ve elektronik ürünler sevk öncesi inceleme çerçevesinde uygunluk denetimine tabidir. Denetime istinaden Uygunluk Sertifikası düzenlenmektedir. Yetkili kuruluşun internet sayfasından edinilecek talep formu ile Uygunluk Sertifikası başvurusunda bulunulur. Yetkili kuruluş, denetimini tamamlayabilmesi için belli belgeler talep edecektir. Bunlar genel olarak aşağıdakileri kapsamaktadır:

- Proforma Fatura
- Ürünlerin temel üretim bilgilerini içeren form (seri no; kayıt/tescil no; üretici bilgileri vs.)
- Ürün çeşidine göre milli test raporları, , malzeme test raporları ISO kalite belgesi ve ilgili diğer test/analiz/sertifika bilgi ve belgeleri

Keza, sürecin tamamlanması için Konşimento, Akreditif, Menşe Belgesi gibi belgeler de talep edilebilecektir. Denetim süreci, kalite kontrolü ile birlikte, miktar, markalama ve paketleme kontrolünü de ihtiva etmektedir. Sürekli veya düzenli göndericiler için, ilgili kuruluşa bir defaya mahsus kayıt yaptırmak suretiyle sonraki sevkiyatlarında basitleştirilmiş denetim olanakları sağlanabilmektedir.

Sevk öncesi inceleme uygulaması esasen, ihracat sürecine öngörülebilirlik ve güvence kazandırması açısından ihracat sürecinin etkinliğine katkı sağlayan bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan, bu alanda yetkili kuruluşları tarafından uygulanan ücret tarifeleri ek bir maliyet getirmektedir. Bu çerçevede, ithalatçı ile pazarlık ve sözleşme aşamasında söz konusu maliyetlerin de göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir.

4.5. Sektördeki Önemli Fuarlar

Irak’ta düzenlenen sektörel nitelikteki fuarlar, katılımcı firmalara özellikle Irak pazarında yeni iş bağlantıları kurmak, marka görünürlüğünü artırmak ve ticari ağlarını genişletmek açısından büyük katkılar sağlamaktadır.

Bu kapsamda, Bağdat'ta düzenlenen “Iraq Build Baghdad” fuarı, bölgedeki inşaat ve yapı teknolojileri sektörünü bir araya getiren önemli etkinliklerden biri olarak öne çıkmaktadır. Fuarda, iklimlendirme, ısıtma, soğutma, havalandırma ve tesisat sistemlerine yönelik çözümler sergilenmektedir. Söz konusu fuara ülkemizden milli düzeyde katılım sağlanmıştır.

Ayrıca, Erbil’de Mayıs ve Eylül aylarında düzenlenen “Yapı ve İnşaat” fuarları da IKBY bölgesinde iklimlendirme sektörü açısından öne çıkan fuarlar arasında yer almaktadır.

Söz konusu fuarlarda Iraklı resmi kurumlar da katılımcı olarak yer almakta olup, fuara iştirak eden firma temsilcilerinin kurum yetkilileri ile doğrudan irtibat sağlanması da mümkündür.

Ticaret Bakanlığımızın destekleri kapsamındaki fuarlara bu adresten erişim sağlanabilmektedir: <https://ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar/2025-2026-yillarinda-destek-kapsamina-alinan-yurtdisi-fuarlar>

Diğer taraftan, Irak’ın farklı vilayetlerinde düzenlenen fuarlara Irak Ticaret Bakanlığı Fuarlar ve Ticari Hizmetler Şirketinin <https://www.fairs.gov.iq> adresli internet sitesinden ulaşmak mümkündür.

4.6. Ticaret Heyetleri

Başta coğrafi yakınlığımız olmak üzere, farklı rekabet avantajları sayesinde ülkemiz ihraç ürünleri Irak piyasasında önemli yer tutmaktadır. Irak, gelişmeye açık ve potansiyel arz eden bir ekonomiye sahip olduğundan, iş geliştirme ve ihracatı artırmak adına ülkemiz firmalarının katılımıyla düzenlenen ticaret heyeti faaliyetleri önemli fırsatlar sunabilmektedir. Irak’ta gelişen güvenlik koşulları da dikkate göz önünde bulundurularak, Bağdat, Basra, Musul ve Erbil gibi şehirlere ticaret heyeti faaliyeti gerçekleştirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Ticaret Bakanlığımızın koordinasyonu ve İklimlendirme Sanayi İhracatçıları Birliği (İSİB) organizasyonu ile 3-4 Haziran 2024 tarihlerinde Irak’ın Bağdat şehrine yönelik bir Sektörel Ticaret Heyeti programı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu heyette iklimlendirme sektöründen 19 firma programa iştirak etmiştir.

Sektörel Ticaret Heyeti programları için İhracatçı Birlikleri’nin planlamaları ve duyurularının takip edilmesinde fayda görülmektedir.

4.7. Sektörde İhale Yayınlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Irak Merkezi Hükümeti tarafından kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerinin tek bir yerden takibinin yapılabilmesi amacıyla Planlama Bakanlığı tarafından “Reklam ve İhaleler için Birleştirilmiş Pencere” projesi başlatılmıştır.

Bu kapsamda söz konusu Bakanlığa ait <https://itp.iq/> adresinden iklimlendirme sektörü de dahil olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine ulaşmaya başlanmıştır.

Ayrıca, <https://www.iraqrfp.com/> adresine üye olmak suretiyle, yayınlanan ihale ayrıntılarına ulaşmak mümkündür.

4.8. Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları

Irak, dış ticarete konu ürünlere tercihli muamele sunan herhangi bir ikili veya çok taraflı anlaşmaya taraf değildir. Irak, sanayi ürünleri ile ilgili halihazırda ithal ikameci bir politika izlemekte olup, belli bir üründe yerel üreticilerin talepleri üzerine, yerli üretimi teşvik ve koruma adına ilave gümrük vergilerine ve ithalat yasaklarına başvurabilmektedir.

Irak ile ülkemiz arasındaki ticari ilişkiler iki ülke arasındaki ikili ticaret protokolleri ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşmaları çerçevesinde yürütülmektedir. Türkiye, Irak'a ihracatta gümrük vergilerine tabidir.

Diğer taraftan, Irak halen geniş kapsamlı STA ağına sahip değildir. Bunun başlıca nedeni, ülkenin uzun süre savaş, ambargo ve yeniden yapılanma süreçlerinden geçmesi nedeniyle dış ticaret mevzuatının modernleşme sürecinin yavaş ilerlemesidir.

Bu kapsamda, Irak, Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) taraf olmadığından DTÖ anlaşmalarının getirdiği bağlı tarife ve diğer yükümlülöklere tabi değildir. Diğer taraftan, Irak'ın DTÖ üyelik süreci devam etmektedir.

4.9. Sektörde Standartlar

Irak Planlama Bakanlığı'na bağlı Merkezi Standardizasyon ve Kalite Kontrol Kurumu (COSQC), ülkenin kalite kontrol altyapısından sorumlu kuruluştur (<http://www.cosqc.gov.iq>). Kendi faaliyet alanı ile ilgili standartlara erişmek isteyen firmalar bunları belli bir bedel karşılığında COSQC'den temin etmek durumundadır.

İklimlendirme sektöründe genel kabul gören uluslararası standartlar,

- ISO (Uluslararası Standartlar Organizasyonu)
- ASHRAE (Amerikan Isıtma, Soğutma ve Klima Mühendisleri Derneği)
- Elektrikli bileşenler için IEC standartları
- Enerji verimliliği ve güvenliği için AB standartları

şeklinde sıralanabilir.

IKBY'de ise kalite kontrol ve uygunluk denetimi alanında yetkili kuruluş IKBY Planlama Bakanlığı'na bağlı olan IKBY Standartlar ve Kalite Kontrol Kurumu'dur. (KSQCA) (<https://www.ksqca.org/en/>) KSQCA'nın temel görevi ise Irak Merkezi Hükümeti Planlama Bakanlığı'na bağlı olan Merkezi Standardizasyon ve Kalite Kontrol Kurumu ile eşgüdüm halinde bölgede Irak federal ve uluslararası standartlarının kabul edilmesi ve bunların uygulanmasının denetlenmesidir.

IKBY tarafından hem sınırlarda kalite kontrol ve uygunluk denetimi hem de sevk öncesinde uygunluk denetimi yapılabilmektedir. IKBY’de kalite kontrol ve uygunluk denetimi işlemleri sınırlarda ve havalimanlarında 2014 yılında kurulan “*New Standart Company*” (<https://newstandardlab.com/>) tarafından yapılmaktadır. NSC tarafından; Türkiye’nin Irak’a açılan ve ticari geçişlerin sağlandığı en büyük sınır kapısı olan İbrahim Halil Sınır Kapısı, Hacı Ümrân Sınır Kapısı, Erbil Uluslararası Havalimanı, Sici Gümrük Sahası geçişlerinde çeşitli alanlarda laboratuvarlar kurularak uygunluk denetimi yapılmaktadır.

4.10 Sektörde Etiketleme/Ambalajlama

Irak’ta yerel ürünler ile Irak Devleti tarafından gerekli görülen ithal ürünler için Irak standartlarının akreditasyonu, yayımlanması, gözden geçirilmesi, değiştirilmesi ve iptal edilmesi, referans kılavuzların hazırlanması ve talep eden kullanıcılara satılması ile standartlar alanında Arap ülkelerindeki ve uluslararası gelişmelerin takip edilerek gerekli düzenlemelerin yapılması Irak Planlama Bakanlığı’na bağlı Merkezi Standardizasyon ve Kalite Kontrol Kurumunun (COSQC - <http://www.cosqc.gov.iq>) görevidir.

Irak’a ithal edilen tüm ürünlerin COSQC tarafından belirlenen standartlar ve teknik özellikleri taşınması zorunludur. Gümrük kapılarında yapılacak denetimlerde ilgili standart ve/veya teknik özellikleri sağlamadığı tespit edilen ürünlerin ülkeye girişi engellenebilmektedir.

Bu kapsamda, COSQC tarafından yayımlanan Genelgeye göre; ürün paketlerindeki ifadeler ya sadece Arapça ya da Arapça ve İngilizce olmak zorundadır.

Bu kapsamda, yaygın bilimsel terimler, ölçü birimleri (örn. A, V, W, Hz) ve bazı semboller (örn. R600a) ev aletleri ve elektrikli aksesuarlar üzerinde veya ürünün dış ambalajı üzerinde yalnızca İngilizce olarak işaretlenebilir, ancak kullanım kılavuzunda bu hususlar Arapça olarak belirtilmelidir. Elektrikli ev aletlerindeki düğmeler veya (işletim paneli) düğmeleri, işlevlerini açıklayan Arapça işaretlenmelidir.

Elektronik cihazların uzaktan kumanda cihazlarındaki kontrol düğmeleri İngilizce olarak işaretlenebilir, ancak bu bilgiler cihazla birlikte verilen talimat kitapçığında Arapça olarak açıklanmalıdır.

İmalatçı ya da tedarikçi adına ya da herhangi bir bileşene atıfta bulunan tüm terimler ve bilgiler, varsa uyarılar, saklama bilgileri ya da gerekli kullanım talimatları Arapça dilinde olacaktır, ayrıca varsa isimlendirme, sınıflar, dereceler ve renkler ile son kullanma tarihi ya da üretim tarihini gösteren tüm terimler Arapça dilinde yazılacaktır.

IKBY’de ise COSQC tarafından belirlenen standartlara uyumlu bir çerçevede mezkur alanlarda IKBY Standardizasyon ve Kalite Kontrol İdaresi (KSQCA - <http://ksqca.org>) yetkilidir. Koli ve paketlerdeki ürünlerin üzerinde İngilizce ve Kürtçe veya İngilizce ve Arapça dillerinin bulunması, malzeme ve içerik türü, üretim tarihi ve son kullanma tarihleri kolay sökülmecek şekilde olması gerekmektedir. Ürün İslami olmayan ülkelere ithal ediliyorsa, üreticinin fabrikasının

(batch number), adresi ve telefon numarası kazınmalı veya lazer baskı ile basılmalıdır. Söz konusu bilgilerin kolayca silinmemesine dikkat edilmelidir.

4.11 Lojistik

Irak'ta kara yolu, en yaygın kullanılan lojistik taşımacılık modudur. 2024 yılında karayolu taşımacılığının sektördeki payı % 70 olarak tahmin edilmektedir. Irak'ın toplam karayolu ağı 44.000 kilometreden fazla uzunluğa sahiptir. Karayolu taşımacılığında en önemli sorun altyapının yetersizliğidir.

Ülkemizin Irak ile olan dış ticaretinin çok büyük bir bölümü karayolu ile ve Habur/ İbrahim Halil Sınır Kapısı üzerinden yapılmaktadır. İbrahim Halil gümrüğü, IKBY bölgesine açılmaktadır. IMH idaresindeki vilayetlere geçişte gümrük kontrol noktaları olup buralarda ilave gümrük kontrolleri yapılabilmektedir. Hali hazırda Türkiye plakalı araçlar, IKBY içerisinde dorselerini Irak plakalı araçlara teslim etmekte; IMH vilayetlerine erişim sağlayamamaktadır. Irak 1 Nisan 2025 tarihi itibarıyla uluslararası transit anlaşmasına (TIR) taraf olarak transit işlemlere başlamıştır.

Lojistik açıdan bir diğer önemli taşıma modu ise havayoludur. Irak'ta uluslararası operasyonlara açık altı adet havalimanı bulunmaktadır. Bunlar; Bağdat, Basra, Erbil, Süleymaniye, Kerkük ve Necef'te bulunmaktadır. Musul'da bulunan havalimanının ise 2026 yılı içerisinde aktif hale gelmesi beklenmektedir.

Ülkemizden Irak'a denizyolu ile uzun bir ulaşım rotası bulunmakta ve söz konusu alternatif taşıma şekli 25 ile 30 gün arasında değişmektedir. Irak'ın denize erişiminin sadece Basra'dan mümkün olduğu göz önüne alındığında, Basra'dan iç bölgelere ve pazarlara ayrı bir lojistik operasyon gerektirmektedir. Ancak Irak'ın güney bölgelerine yapılacak ve süre sınırı olmayan taşımalar denizyolu ile gerçekleştirilmektedir.

Diğer taraftan, Basra Körfezinden ülkemize ve ülkemizden de Avrupa pazarlarına uzanacak kesintisiz bir transit geçiş güzergahı vadederek diğer ticaret yollarına alternatif bir güzergah oluşturmayı hedefleyen “Kalkınma Yolu” projesi ülkemiz ile Irak'ın lojistik operasyonlar bağlamında entegrasyonunu öngörmektedir. Dolayısıyla iki ülke arasındaki bu lojistik hattın işleyebilmesini teminen uluslararası transit rejimlerinin icrasını öngören sözleşmeleri ve söz konusu sözleşmelere ek olarak Uluslararası Konteyner Sözleşmesi gibi geçici ithalat süreçlerini yöneten sözleşmelere Irak'ın tam uyum sağlaması ve gümrük prosedürlerinin mümkün olduğunca uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

4.12 Dağıtım Kanalları

İhracatımızın büyük bir bölümünün karayolu üzerinden İbrahim Halil Sınır Kapısı ile yapılmasının temel bir sonucu olarak firmalarımızın Irak distribütörleri de çoğunlukla Zaho ve Duhok bölgelerinde bulunmaktadır. Zaho ve Duhok'ta bulunan antrepo ve depolardan IMH bölgesine ihracat ürünleri peyderpey gönderilmektedir.

Irak genelinde iklimlendirme sektöründe faaliyet gösteren firmalar, pazarlama ve satış stratejilerini bayi ve distribütörlük sistemleri ile showroom ağları üzerine inşa etmektedir. Bu kapsamda, yerli ve yabancı markalar; Bağdat, Musul, Basra ve Erbil gibi nüfusu fazla olan vilayetlerde mağazalar açarak güçlü bir fiziksel varlık oluşturmakta, bölge genelinde yetkili bayiler ve toptan dağıtımıcılar aracılığıyla geniş bir ticari erişim ağı sağlamaktadır.

Büyük ölçekli markalar, tüketici tercihlerini yönlendirmek ve marka bilinirliğini artırmak amacıyla reklam, tanıtım organizasyonları ve proje bazlı iş birlikleri yoluyla pazardaki konumlarını güçlendirmektedir.

4.13 E-Ticaret

Irak'ta bankacılık sisteminin altyapı yetersizliği nedeniyle çevrimiçi ödeme sistemleri ve yaygın kredi kartı kullanım imkanı sunamaması, e-ticarete yönelik lojistik ve gümrük altyapısının bulunmaması, posta hizmetlerinin henüz modernize edilememesi (çevrimiçi sipariş izleme olmaması) ve e-ticaret konusunda yeterli yetişmiş insan gücü bulunmaması gibi nedenlerle Irak'ta e-ticaret platformları yaygınlaşmamıştır. Ancak, son yıllarda Irak Merkez Bankası'nın elektronik ödeme işlemlerini arttırmak için aldığı tedbirler, Irak'ta genç nüfusun internet kullanımının artması ve ulaştırma altyapısına yönelik projeler, büyük e-pazar yerlerinin Irak'a olan ilgisini cezbederek ticaretin içerisindeki e-ticaretin payını hızlı bir şekilde arttıracak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda, lojistik altyapının ve finansal sistemlerin (*elektronik ödeme ve kartla ödeme*) gelişmesi de e-ticaretin daha fazla ilgi görmesine neden olmaktadır. Irak'ta e- ticaret sektörü görece yeni gelişmekte olduğu için kapsamlı düzenlemeler bulunmamaktadır. Elektronik ticaretin düzenlenmesi ve işletilmesine yönelik olarak kabul edilen son düzenleme 10 Mart 2025 tarihli ve (4) sayılı E-Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu gelişmelerle birlikte önümüzdeki dönemde, iklimlendirme sektöründe site içi ve sosyal medya tabanlı dijital pazarlama faaliyetlerinin önem kazanacağı ve firmaların farklı müşteri segmentlerine ulaşmak amacıyla çevrimiçi katalog ve kampanya araçlarını da aktif biçimde kullanacağı öngörülmektedir.

4.13.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Irak, son yıllarda dünyadaki e- ticaret gelişimine paralel olarak bir ilerleme gösterse de nüfus yoğunluğuna ve kullanıcı alışkanlıklarına bakıldığında; potansiyelinin oldukça altında çevirim içi satış yapılmaktadır. Bu nedenle e- ticaret hızlı bir şekilde gelişmekte olup, özellikle bankacılık ve hizmetler sektörlerinde yaşanan olumlu gelişmelerle birlikte önemi giderek artmaktadır.

Bu kapsamda, Irak'ta başta Alibaba, Amazon ve e-Bay olmak üzere dünyaca ünlü pazaryerleri ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra yerel olarak iBazaar, Happyland, Wezzomart, Souq, Tamata ve Miswag gibi pazaryerleri de mevcuttur. BAE firması olan "Talabat" ise son yıllarda kurduğu

dağıtım ağıyla birlikte önemli ölçüde atılım yapmıştır. Toters ve Lezzo firmaları da Talabat markasına rakip olarak Irak'ta bulunmaktadır.

4.13.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Irak'ta başta dini bayramlar olmak üzere pek çok tatil ve milli gün bulunmaktadır. Irak'ın toplumsal yapısının farklı dini ve etik gruplardan oluşması nedeniyle tatil günleri ve bayramlar farklılık göstermektedir. Irak'ta resmi tatil günlerine ilişkin tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Irak'ta Resmi Tatil Tarihleri			
Tarih	Tatilin Adı	Süresi	Not
1 Ocak	Yeni Yıl	1 gün	
6 Ocak	Ordu Günü	1 gün	
21 Mart	Nevruz	1 gün	
1 Mayıs	İşçi Bayramı	1 gün	
14 Temmuz	Cumhuriyet Bayramı	1 gün	
3 Ekim	Kurtuluş Günü	1 gün	
10 Aralık	DAEŞ'e Karşı Zafer Günü	1 gün	
25 Aralık	Noel Bayramı	1 gün	Hristiyanlar için 3 gün
1 Muharrem	Hicri Yılbaşı	1 gün	Hicri takvime göre
10 Muharrem	Aşure günü	1 gün	Hicri takvime göre
12 Rabiülevvel	Kutlu Doğum Günü	1 gün	Hicri takvime göre
1 Şevval	Ramazan Bayramı	3 gün	Hicri takvime göre
10 Zilhicce	Kurban Bayramı	4 gün	Hicri takvime göre

IKBY'nin resmi tatillerine hükümet sitesinden ulaşılabilir. (<https://gov.krd/calendar-2025/>)

4.13.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Irak'ta genel itibariyle sosyal medya kullanımı oldukça yaygındır. Dünyadaki genel trendin aksine Irak'ta devlet kurumları Facebook uygulamasını tercih etmektedir. Irak'ta Dijital Medya Merkezi'nin araştırmasına göre en yoğun olarak kullanılan uygulama Youtube olarak görünmektedir. Bunu 23.4 milyon kişi ile Tik -Tok ve yaklaşık 18 milyon kullanıcı ile Facebook takip etmektedir. 16 Milyon kullanıcı ile Snapchat uygulaması en çok kullanılan dördüncü uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Instagram ve X'in kullanım oranı ise dünyadaki trende kıyasla daha düşük kalmaktadır.

4.14 Tanıtım ve Pazarlama

Irak'ta iklimlendirme sektöründeki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri ağırlıklı olarak dijital kanallar, perakende showrooms ve sezonluk kampanyalara dayanmaktadır. Uluslararası

markalar genellikle, görünürlüklerini artırmak için sosyal medya platformlarını, influencer işbirliklerini ve çevrimiçi reklamları kullanan yerel distribütörler aracılığıyla tanıtım yapmaktadır.

Bu alanda basılı medya ve TV reklamları da kullanılmaktadır, ancak maliyet ve değişen müşteri davranışları nedeniyle dijital tanıtıma kıyasla daha düşük ölçekte kullanılmaktadır. Yoğun sezonlarda, özellikle yaz aylarında, şirketler tanıtım kampanyalarını yoğunlaştırır, indirimler sunar ve bankalar veya elektronik perakendecilerle işbirliği içinde taksitli ödeme planları başlatır.

Iraklı alıcılarla yapılacak görüşme ve yazışmaların Arapça olması, ürün ve firma tanıtımıyla ilgili e-posta mesajlarının görsel unsurlar içermesi ve üretici/imalatçı firmalarımızın bu hususu özellikle belirtilmesi tavsiye edilmektedir. Kurumsal e-posta kullanımının halen çok yaygın olmaması nedeniyle, Iraklı alıcıların cep telefonlarının akıllı telefonlara kaydedilerek mesajlaşma uygulamaları (Whatsapp gibi) üzerinden potansiyel müşteriler ile temas kurulması ve teklif gönderilmesinin etkili olabileceği değerlendirilmektedir.

Esas itibarıyla, Irak'ta pazarlama faaliyetlerinin en etkili biçimi, yerel temasta bulunmak ve hedef müşteriye doğrudan ulaşmaktır. Bu amaçla, sektörde faaliyet gösteren firmaların Bağdat, Musul, Basra ve Erbil gibi vilayetlerde showroom veya temsilcilik ofisleri açmaları büyük avantaj sağlar. Nitekim, tüketiciler ürünleri birebir görmek ve deneyimlemek istemektedir; bu nedenle showroom deneyimi satışta belirleyici bir unsurdur.

Aynı şekilde yerel distribütörler ve bayilerle güçlü iş birlikleri kurmak hem tanıtımda hem satış sonrası hizmette güven kazandırır. Iraklı tüketiciler genellikle güven duydukları markalardan alışveriş yapar, bu yüzden güvene dayalı ilişkiler uzun vadeli başarı için temel taşlardan biridir.

Tanıtım çalışmalarında dijital pazarlama giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Irak'ta sosyal medya kullanımı özellikle genç nüfus arasında oldukça yaygındır. Bu nedenle Instagram, Facebook ve TikTok gibi platformlarda hedef kitleye yönelik reklam kampanyaları yürütmek etkili sonuçlar doğurur. Kısa tanıtım videoları ve kullanıcı deneyimlerine dayalı paylaşımlar marka bilinirliğini artırır.

Ayrıca, fuar katılımları da Irak'ta önemli bir tanıtım aracıdır. Özellikle Bağdat ve Erbil'de düzenlenen uluslararası ve sektörel nitelikteki fuarlara katılım sağlamak hem profesyonel alıcılarla hem de bireysel tüketicilerle doğrudan irtibat kurma imkanı sağlamaktadır.

4.15 Tüketici Tercihleri

Genel olarak bakıldığında, iklimlendirme sektöründeki tüketici eğilimleri sürdürülebilirlik, fonksiyonellik, satış sonrası destek hizmetleri ve dijital deneyim ekseninde şekillenmektedir. Bu yönelimleri dikkate alan firmalar, pazarda rekabet avantajı elde etmekte ve bilinçli tüketici kitlesine daha kolay ulaşabilmektedir.

Irak'taki tüketiciler, artan elektrik maliyetleri ve sınırlı şebeke istikrarı nedeniyle enerji verimli iklimlendirme ürünlerini giderek daha fazla tercih etmektedir. İnvertor tipi klimalar, özellikle enerji tasarrufu derecesi daha yüksek olanlar, konut segmentinde baskın tercih haline gelmiştir.

Tüketiciler ayrıca dayanıklılık, yüksek sıcak iklimlerde güçlü soğutma performansı ve güvenilir satış sonrası hizmetini öncelikli olarak değerlendirmektedir. Daha uzun garanti, yedek parça temini ve hızlı kurulum hizmetleri sunan markalar rekabet avantajı elde etmektedir.

Genç tüketiciler ve artan internet kullanımıyla birlikte, akıllı ve Wi-Fi özellikli iklimlendirme (HVAC) sistemlerine geçiş eğilimi artmaktadır. Ayrıca, hem küresel eğilimler hem de yerel farkındalık nedeniyle çevre dostu soğutucu akışkanlara (R32 gibi) olan talep de artmaktadır.

Alışveriş merkezleri, hastaneler ve endüstriyel tesisler gibi ticari müşteriler ise, işletme maliyetlerini azaltmak ve verimliliği artırmak için büyük kapasiteli VRF/VRV sistemlerine ve merkezi soğutma çözümlerine odaklanmaktadır.

4.16 Sektörde Vergiler

IMH ile IKBİ arasında başta dış ticaret ve gümrük uygulamaları ile vergi uygulamaları hususlarında ihtilaflar bulunmaktadır. IKBİ, bazı ürünlerde IMH'nin uyguladığı gümrük tarifelerinden farklı tarifeler, ithalat yasakları veya korunma önlemleri uygulayabilmektedir. Bu durum sınır kapılarındaki kontrollerden uygunluk denetimini gerçekleştiren yetkili kurum ve kuruluşlara kadar farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

IMH, Irak Gümrük Tarife Cetveli kapsamında iklimlendirme ürününün türüne bağlı olarak % 5-10 oranında gümrük vergisi uygulamaktadır. IMH ile IKBİ arasında ticaret alanında teknik mevzuat ve uygulamalara ilişkin farklılıklar olduğu, bu kapsamda ürüne uygulanan gümrük vergisi hususunda da farklı uygulamaların olabileceği değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, IMH 1 Haziran 2025 tarihinden geçerli olmak üzere, kıymet değerlerinde yeniden belirlemeye gitmiştir. Nitekim, gümrük vergileri ve prosedürleri ile ilgili sıklıkla farklı kararlar alınmaktadır. Gümrük vergileri ve uygulamaları ile ilgili belirsizliklerden zarar görmemek adına, ihracatçılarımızın, gümrük vergisi ve lojistik maliyetleri ithalatçının sorumluluğuna bırakmaya yönelik sözleşmeler (fabrika teslim vb.) imzalaması önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, ithalat işlemleri sırasında gümrük vergilerinin yanı sıra bazı işlem harçları ve masraflar da ortaya çıkar. Örneğin, gümrük beyannamesi düzenlenmesi, evrak onayları ve ithalat izinleri için küçük tutarlı harçlar ödenmesi gerekebilir. Bu harçlar genellikle sabit ya da cüzi oranlarda olup ithalat sürecinin idari masraflarını karşılamaya yöneliktir.

4.17 Tarife Dışı Engeller

Irak, hâlihazırda Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) üye olmadığından, DTÖ'nün tarife, tarife dışı engeller ve teknik engel mevzuatına tabi değildir. Irak'ın henüz DTÖ'ye taraf olmaması; fikri ve sınai mülkiyet haklarının güvence altına alınamamasından, gümrük vergileri kapsamında herhangi

bir kanuni vergi haddinin belirlenememesi hususuna kadar pek çok konuda farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Irak ile olan dış ticaretimizde karşımıza çıkan en büyük engellerden biri; IMH ile IKBY arasında ticaret alanında teknik mevzuat ve uygulamalara ilişkin farklılıklardır. Her ne kadar kalite kontrol ve uygunluk denetimi alanında IKBY'nin ilgili kurum ve kuruluşları IMH'nin belirlediği standartlara riayet ettiklerini ve söz konusu standartlara akredite olduklarını ifade etseler de, IKBY'den IMH'nin yetki sınırlarına; belli kontrol noktalarından geçen TIR'lar için yeniden laboratuvar tahlilleri ve uygunluk denetimi yapılması talep edilebilmektedir. Bu durum dış ticaret işlemlerinde aksamalara sebebiyet vererek zaman ve maliyet noktasında ihracatçılarımıza sorun yaratabilmektedir.

Gerek IMH gerekse IKBY zaman zaman belli ürünlerde, yerli üretimi teşvik etmek iddiası ile ilave gümrük vergisi ve hatta ithalat yasağı gibi kararlar alabilmektedir. Öte yandan, üretim altyapısı oldukça düşük olan ve tüketici ürünlerinde ithalata bağımlı olan Irak'ta uygulanan ani vergi artışı ve ithalat yasağı kararlarının, yeterli veya hiç geçiş süreci verilmeden hızlı biçimde veya derhal uygulamaya alınmasına yönelik direktifler de özellikle öngörülebilirlik açısından ayrı bir zorluk unsurudur.

Türk TIR'larının IMH bölgesine girememesi nedeniyle eşyalar IKBY bölgesinde Irak plakalı TIR'lara aktarılmakta olup, söz konusu aktarma; taşımacılık maliyetlerinin artmasına, zaman kaybına ve eşyaların zarar görmesine neden olabilmektedir. Türk lojistik firmalarının IMH'nin yetki alanındaki bölgeye girememesi, firmalarımızın operasyonlarını yerel nakliyecilere bağımlı hale getirmektedir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

Irak Merkezi Hükümeti son yıllarda muhtelif alanlarda altyapı yatırımlarına ağırlık vermektedir. Önümüzdeki dönemde söz konusu yatırımların artarak devam etmesiyle birlikte sektör açısından yeni fırsatların doğması beklenmektedir. Üretimde yerli kapasiteyi artırma ve ürünlerde yerelleştirme sağlamaya yönelik çabalar olsa da, kısa ve orta vadede ithalat talebinin güçlü biçimde devam edeceği öngörülmektedir.

Ayrıca, Irak'ta artan nüfusa bağlı olarak konut yatırımlarının daha da yoğunlaşması, iklimlendirme sektörü ürünlerine olan talebi de istikrarlı biçimde yükseltecektir. Yeniden yapılanma sürecinde olan pazarda; konut, ofis ve otel yatırımlarının artışı iklimlendirme sektörü ihracatçıları için güçlü bir potansiyel oluşturmaktadır.

E-ticaretin hızla yaygınlaşması, ihracatçılara geleneksel bayi ağlarının ötesinde doğrudan tüketiciye ulaşma imkânı sunmaktadır. Dijital pazarlama ve çevrimiçi satış platformları sayesinde markalar Irak pazarında tanınırlık kazanabilir, daha düşük maliyetlerle yeni müşteri segmentlerine erişebilir.

Bu kapsamda, özellikle sosyal medya, çevrimiçi kataloglar ve sanal showroom uygulamaları, Iraklı alıcıların Türk markalarına olan ilgisini artıran etkili araçlardır. Bunun yanında, Türkiye'nin

bölge ülkeleriyle geliştirdiği ticari ilişkiler de ihracatçılar için fırsat yaratmaktadır. Irak ile olan kara sınırının lojistik açıdan yakınlığı, taşıma maliyetlerini düşürmekte ve teslimat sürelerini kısaltmaktadır. Bu durum, uzak ülkelere yapılan ithalata kıyasla Türk ürünlerinin rekabet gücünü artırmaktadır.

Irak'ta her ne kadar yatırım mevzuatı ile ilgili halen belli eksiklikler olup, uluslararası yatırımcılar farklı bürokratik sorunlar ile yüzleşse de, Irak'ta yatırımlarla ilgili hukuki, idari ve ekonomik altyapının kısa-orta vadede kayda değer gelişme gösterme ihtimali mevcuttur.

Nitekim, IMH'nin belli yapısal reformları hızlı bir şekilde gerçekleştirme iradesi olduğu görülmektedir. Keza, yabancı yatırımlar ve ortak girişimlere yönelik pozitif bir söylemde bulunmakta ve yeni yatırımlar özendirilmektedir. Ulusal Yatırım Komisyonu (NIC) eliyle önemli yatırım teşvikleri sunulmaktadır. Bu çerçevede, firmalarımızın Irak'ı yakından takip ederek olası yatırım fırsatlarını değerlendirmesi, diğer ülke firmaları ile olan rekabet açısından avantaj sağlamalarına vesile olabilecektir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

Uluslararası pazarda giderek artan yoğun rekabet ortamı, Türk firmaları açısından en önemli tehditlerden biridir. Başta Çin olmak üzere Uzakdoğu ülkeleri düşük üretim maliyetleriyle sektörde ön plana çıkmaktadır. Bu ülkeler, fiyat avantajı sayesinde Irak gibi gelişmekte olan pazarlarda Türk ürünleriyle doğrudan rekabet etmektedir.

Irak Merkezi Hükümeti, birçok sektörde yerli üretimi teşvik etmek amacıyla ilave gümrük vergisi ve ithalat yasağı gibi tedbirlere başvurmaktadır. Bu tür politikaların, belli durumlarda Türk ürünlerinin rekabet potansiyeline olumsuz etkileri olabileceği değerlendirilmektedir.

Irak'a kaçak yol veya yöntemlerle gerekli ithalat izinleri alınmadan ürün sokulduğuna dair tespitler mevcuttur. Kaçak ürünlerin piyasayı ve rekabeti bozucu etkileri olabileceği değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, Irak'ta fikri mülkiyet ile ilgili yasal korunma ve ceza mekanizmaları yeterince işlemediğinden, pek çok farklı üründe taklit ve tağşiş olabilmektedir. Firmalarımız ve markaları adına taklit ürünlerin piyasaya sürülme riski göz ardı edilmemelidir.

Ekonomik dalgalanmalar da sektör için ciddi bir tehdit unsurudur. Irak'ta petrol gelirlerine dayalı ekonomideki dalgalanmalar, döviz kurları ve alım gücünü doğrudan etkilemekte; bu da ithal ürünlere olan talebi dönemsel olarak azaltabilmektedir.

Irak'ta idari iş ve işlemler zaman alabilmekte; pek çok iş ve atılması gereken adımlarla ilgili belirsizlik ve karmaşa yaşanabilmekte; dijital iş süreçlerinden ziyade ağırlıklı olarak matbu evrak üzerinden işlemler yapılmaktadır. Bu durum, ihracatçılarımızı ve yatırımcılarımızı zorlamaktadır. Mümkün olduğunca yerel ortaklardan veya hukuk-danışmanlık firmalarından destek alınması fayda sağlayacaktır. Ancak, kısa vadede, ihracatçılarımızın bahse konu zorlukları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

IMH ile IKBY arasında başta dış ticaret ve gümrük uygulamaları ile vergi uygulamaları hususlarında ihtilaflar bulunmaktadır. IKBY, bazı ürünlerde IMH'nin uyguladığı gümrük tarifelerinden farklı tarifeler, ithalat yasakları veya korunma önlemleri uygulayabilmektedir. Bu durum, ihracatçılarımızı zaman zaman olumsuz etkilemektedir.

Son olarak, siyasi istikrarsızlık ve güvenlik riskleri, Irak pazarında faaliyet gösteren firmalar açısından daima dikkate alınması gereken faktörlerdir. Bölgesel gerilimler, protestolar, iç siyasi çekişmeler ticaret akışını sektöre uğratabilir. Bu nedenle Türk ihracatçıları, Irak pazarında kalıcı başarı elde edebilmek için riskleri çeşitlendiren stratejiler geliştirmeli, alternatif pazarlar ve dağıtım kanalları oluşturmalarıdır.

7. İklimlendirme Sektöründe İhracatın Artırılması İçin Firmalara Öneriler

Irak'ta konut/iş merkezi/alışveriş merkezi yatırımlarında beklenen büyüme dikkate alındığında; iklimlendirme sektörü ihracatımızın daha da artabileceği; Irak'ın ithalatından daha büyük pay alınabileceği değerlendirilmektedir. Esasen, ülkemizin Irak ile olan coğrafi ve kültürel yakınlığı da göz önünde bulundurulduğunda, Irak'ta pazar payını artırabilecek ülkelerin başında Türkiye yer almaktadır.

Keza, Iraklı yerel üreticiler ve ilgili özel sektörden aktörlerle ilişkiler geliştirilmesi gerek ihracat gerekse ortak yatırımlar açısından kritik önem arz etmektedir.

Irak'a yönelik ihracatı artırmak isteyen firmalar; öncelikle pazarın yapısını iyi analiz etmeli, tüketici alışkanlıklarını, fiyat beklentilerini ve satış sonrası hizmet eğilimlerini yakından takip etmelidir. Irak'ta son yıllarda yaşanan görece istikrarlı dönem, iklimlendirme sektöründe pazara sunulan ürünlere olan talebi de arttırmaktadır. Türk firmalarının bu pazarda avantajı, ürün kalitesiyle birlikte müşteriyle güvene dayalı ilişkiler kurabilmeleridir. Bu nedenle Irak'ta kalıcı başarı için sadece ürün satmak değil, markalaşma ve hizmet kalitesine odaklanmak gerekmektedir.

İhracatçılar, özellikle Bağdat, Musul, Basra ve Erbil'de yerel distribütörlerle iş birliği kurmalı, showroom veya temsilcilik açarak doğrudan tanıtım yapmalıdır. Kamu ve özel sektör projeleri, otel ve konut inşaatları gibi toplu tedarik fırsatları yakından izlenmelidir.

Üretim maliyetlerinin kontrol altında tutulması, enerji verimliliği yüksek ürünlerin pazara arz edilmesi, etkin ve yaygın bir satış sonrası hizmet ağının oluşturulması (*yedek parça tedariki ve hizmet kalitesi*), lojistik süreçlerin etkin yönetilmesi ve teslimat güvenilirliğinin artırılması ihracat başarısını doğrudan etkileyecektir.

Diğer taraftan, ihracatçı firmalar dijital kanalları da etkin bir şekilde kullanmalıdır. Irak'taki toptancılar ve perakendeciler gün geçtikçe daha fazla internet üzerinden tedarikçi aramaktadır. Bu nedenle ürün kataloglarının profesyonel fotoğraflarla hazırlanması, sosyal medya üzerinden markanın tanıtılması ve B2B platformlarında aktif olunması önemlidir.

Son olarak, ihracatçı firmalar döviz dalgalanmalarına karşı önlem almalı, uzun vadeli sözleşmelerde kur riskini azaltacak yöntemler kullanmalıdır. Hedef pazarda düzenli müşteri ziyareti, yerel fuarlara katılım ve tanıtım etkinlikleri markanın bilinirliğini artıracaktır.

8. Genel Değerlendirme

Bütçe gelirlerinin yaklaşık % 90'ının ham petrol satışına bağlı olduğu, devletin üretim tesislerinin büyük çoğunluğunu elinde tuttuğu, kamu istihdamı odaklı bir işgücü piyasasına sahip Irak'ta, petrol fiyatları ekonominin kaderini belirleyen en önemli faktördür. Kamu sektörünün ekonomideki rolünün genişlemesi özel sektöre önemli zararlar vermiş ve özel sektörün büyüme için kullanabileceği alanı daraltmış olup, petrol gelirlerine aşırı bağımlılıktan uzak, sürdürülebilir ekonomik büyüme için gerekli sabit sermaye birikimi ülkede henüz oluşturulamamıştır.

Bunun sonucu olarak, Irak ekonomisi esas itibariyle mal ve hizmet ithalatının yönlendirdiği bir ekonomidir. Ancak, son yıllarda Irak geçmişte yaşanan güvenlik sorunlarını büyük ölçüde bertaraf etmiş; ayrıca son yıllarda görülen siyasi ve iktisadi istikrar ile birlikte, geçmişte yapılamayan kamu yatırımlarını hızla hayata geçirmeye çalışan; bu anlamda önemli bir ekonomik gelişim potansiyeli sunan bir ülke konumundadır.

Ülkemizin Irak'ta hali hazırda pek çok üründe yoğun ihracatı söz konusudur. Türkiye, Irak'ın en çok ithalat yaptığı üç ülkeden birisidir. Türk ürün ve hizmetlerinin bilinirliği ve bunlara yönelik kalite algısı oldukça yüksektir. Türkiye açısından da Irak, en büyük beş ihracat pazarından biri konumundadır. Coğrafi yakınlık, kültürel benzerlikler, taşımacılık kolaylığı ve iki ülke arasındaki yoğun ticari ilişki bu avantajı güçlendirmektedir. Ancak bu potansiyelin sürdürülebilir hale gelmesi için bazı yapısal sorunların çözülmesi gerekmektedir. Irak'taki gümrük süreçlerindeki karmaşıklık, ürün belgelendirme farklılıkları, güvenlik sorunları ve bankacılık/ödeme sistemi sorunları hâlâ sektörün önündeki başlıca engellerdir.

Mevcut pazar payımızı daha da geliştirmek için firmalarımızın Irak'ı yakından takip etmeye devam etmesi önem arz etmektedir. Türk firmaları, gerek ihracat gerek yatırım alanında Irak'ta oluşacak fırsatları diğer ülke firmalarına göre daha hızlı ve daha etkin biçimde değerlendirebilecek imkanlara sahiptir.

Halihazırda uluslararası nitelikte ideal bir iş yapma ortamı olmasa da, ülkede reform ve yeniden yapılanma süreçlerinin devam etmesiyle iş yapma ortamının iyileşebileceği; buna paralel olarak ekonomik gelişimin ve ticari fırsatların daha da ivme kazanabileceği öngörülmektedir.

9. Yararlı Adresler

- Bakanlar Kurulu Sekreterliği, <https://www.cabinet.iq/ar>
- Irak Ticaret Bakanlığı, <http://www.mot.gov.iq>
- Irak Planlama Bakanlığı Platformu, <https://itp.iq/>
- Irak Sanayi ve Madenler Bakanlığı, <https://industry.gov.iq/>
- Irak Ulusal Yatırım Komisyonu, <https://investpromo.gov.iq/>
- Irak Merkezi Standardizasyon ve Kalite Kontrol Kurumu, <http://www.cosqc.gov.iq/>
- Irak Fuarlar ve Ticari Hizmetler Şirketi, <https://www.fairs.gov.iq>
- Irak Ticaret Odaları Federasyonu, <https://ficc.org.iq/>
- Irak Sanayi Federasyonu, <https://www.ifi-iraq.com/>
- Trade Map (International Trade Centre – ITC), <https://www.trademap.org>
- Market Access Map (ITC), <https://www.macmap.org>

- OECD – Trade and Global Markets Reports, <https://www.oecd.org/trade>
- Erbil International Fair (IFP Iraq), <https://www.ifpiraq.com/erbil-international-fair>
- Basra Build Expo, <https://www.basrabuildexpo.com>
- Iraq Business News, <https://www.iraq-businessnews.com/>

10. Kaynakça

-Acül, H. Türkiye İklimlendirme ve Tesisat Sektöründeki İşletmelerde Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetlerinin Yönetimi Üzerine Öneriler, MMO, 2019

-Bağcı, E., Türkiye'nin İmalat Sanayi Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Analizi, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, 2016

-Moment Expo İklimlendirme Sektörü Dergisi, 2021

-İklimlendirme sektörünün rekabet gücünün belirleyicilerinin belirlenmesi. PressAcademia Procedia, 7(1), 2024

-Stanfield, C. and Skaves, D.Fundamentals of HVACR. United States of America: Pearson, 2017

-T.C. Ticaret Bakanlığı, Ülke Masaları–Irak Sayfası.

Erişim: <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/irak/genel-bilgiler>

-İklimlendirme Sanayi İhracatçıları Birliği (İSİB), Faaliyet Raporları, Sektör Verileri

Erişim: <https://isib.org.tr/faaliyet-raporlari/>

-TOBB, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (2020), Türkiye İklimlendirme Sektörü Strateji Belgesi

Erişim: <https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar>

-DEİK, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Türkiye–Irak İş Konseyi, 2024. Türkiye–Irak Ekonomik İlişkileri Değerlendirme Raporu. Erişim: <https://www.deik.org.tr/turkiye-irak-is-konseyi>

-Trade Map (International Trade Centre – ITC), 2024. Iraq Import Statistics.

Erişim: <https://www.trademap.org>

-IMF, Iraq Economic Outlook and Trade Policies (2025)

-World Bank, 2024. Iraq Country Data – Economic Indicators and Reconstruction Outlook.

Erişim: <https://data.worldbank.org/country/iraq>

-Irak Sanayi ve Madenler Bakanlığı- Sanayi Yatırım Değerlendirmesi

Erişim: <https://industry.gov.iq/>

-Irak Merkezi Standardizasyon ve Kalite Kontrol Kurumu-Standart ve Sevk Öncesi İnceleme

Erişim: <http://www.cosqc.gov.iq/>

-Irak Sanayi Federasyonu, Sanayi Sektörleri Analizi

Erişim: <https://www.ifi-iraq.com/>

- Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND), 2024. Türkiye–Irak Kara Taşımacılığı ve Lojistik Rehberi. Erişim: <https://www.und.org.tr>

-TÜİK – Türkiye İstatistik Kurumu, 2024. İhracat Verileri

Erişim: <https://data.tuik.gov.tr>

-Invest in Turkey, 2024. Yatırım ve Sektörel Fırsatlar Raporu.

Erişim: <https://www.invest.gov.tr>

YASAL UYARI

Burada yer alan bilgi, yorum ve tavsiyeler yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Burada yer alan ve hiçbir şekilde yönlendirici nitelikte olmayan içerik, yorum ve tavsiyeler genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Burada yer alan bilgiler Bağdat Ticaret Müşavirliği tarafından genel bilgilendirme amacı ile hazırlanmıştır.

Hiçbir şekilde yönlendirici nitelikte olmayan bu içerik, genel anlamda bilgi vermeyi amaçlamakta olup; bu içeriğin, müşterilerin ve diğer yatırımcıların alım satım kararlarını destekleyebilecek yeterli bilgileri kapsamayabileceği dikkate alınmalıdır. Bu sayfalarda yer alan çeşitli bilgi ve görüşlere dayanarak yapılacak ileriye dönük yatırımlar ve ticari işlemlerin sonuçlarından ya da ortaya çıkabilecek zararlardan Ticaret Bakanlığı sorumlu tutulamaz.